

Rita Spijker

Licht op mijn huid

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

Dus zo ruikt een sterfbed. Die gedachte drong zich aan me op toen ik vaders slaapkamer binnenging. Op een zeker moment had het aanvankelijke vleugje bitterheid dat rond vaders lichaam zweefde zich verdicht tot een adembenemende walm. Ik had me aangeleerd om in zijn kamer licht en oppervlakkig te ademen, hoewel ik me diep schaamde voor mijn fysieke reactie, de walging die in mijn slokdarm omhoog kroop als ik te dicht bij hem kwam.

Op de zevende dag maakte ik onhandig ruimte op het nachtkastje voor een vaas met de asters die ik in de tuin had geplukt. Er vielen enkele potjes met pillen op de grond, een ervan rolde tot ver onder het bed. Toen ik het opraapte, kwam ik op ooghoogte met vader. In zijn ogen glinsterde vocht, zijn lippen waren zo hartverscheurend gebarsten dat ik mijn oppervlakkige ademhaling een moment vergat. Hij wees en reikte naar het glas met zijn ondergebit. Ik viste het rijtje kunststof tanden uit het

water en legde het in zijn mond. Daarna gaf ik hem een dosis pijnstillers die hij met moeite innam. Ik wachtte.

‘Heb je nagedacht, Monica? Heb ik je ooit eerder iets gevraagd?’

‘Nee, vader, tenminste niet zoiets... groots.’

‘Als je moeder nog leefde... Ach, zij zou me begrijpen. Zij had het beter kunnen verwoorden dan ik.’

‘Stil nu maar, vader. We hebben het er later nog wel over.’

‘Voor mij is er geen later, kind.’

‘Ga maar even slapen. Laat eerst de medicijnen hun werk doen.’

‘Denk erover, alsjeblieft. Zeg ja tegen de laatste wens van je oude vader. Ik heb je nooit eerder iets gevraagd, ik heb je altijd gelaten. Maar nu... Jij bent alles wat ik heb. De enige die het kan.’

‘Dat zou ik niet weten, vader, of ik het kan.’

‘Probeer het, kind. Voor mij. Voor je moeder.’

Mijn blik zwierf rusteloos langs de muren van de kamer en stakte bij de trouwfoto van mijn ouders. Ze hielden elkaars handen vast. Dat was genoeg om hun liefde te tonen. Hun ogen straalden een kracht uit die je nog maar

zelden bij iemand zag.

Ik voelde hoe op de wollen deken vaders vingers steviger om de mijne grepen, alsof hij mijn antwoord wilde bespoedigen. Hij had niet veel tijd meer. Mijn blik verliet de foto en gleed van de muur naar het versleten vloerzeil en de tas die naast mijn voeten stond. In de tas zat mijn ontslagbrief. Die enveloppe, met daarin een nauwelijks beschreven eenvoudig velletje papier, zou me voorgoed terugbrengen naar de hoeve.

‘Kijk me eens aan, kind.’

Ik sloeg mijn ogen naar hem op. In zijn verwijde pupillen gloeide liefde, en ook nog iets anders, iets groots en stils wat op de naderende dood betrekking leek te hebben. Vaders hand lag gewichtloos tegen de mijne. Achter mijn ribben bonsde mijn hart alsof het uit wilde breken.

‘Nog niet gaan, vader, alsjeblieft.’

Mijn stem smoorde in een mislukte poging om me groot te houden. Ik slikte als een bezetene en sloeg mijn ogen neer. Op het nachtkastje stond naast de verzameling medicijnen een doos met tissues, ik nam er twee uit en veegde hardhandig mijn tranen weg. Ik snoot mijn neus, met veel lawaai en een afgewend gezicht.

‘Je snuit je neus net als je moeder deed.’

Ik lachte onwillekeurig en proppte de tissues hardhandig in elkaar. Zoiets had hij nooit eerder gezegd. Moeder was na haar dood zelden genoemd in dit huis.

Mijn vingers gleden over vaders voorhoofd, hij sloot zijn ogen en ademde hoorbaar in. Onrustig streken zijn handen langs de plooien in de deken.

‘Monica, haal mijn pen eens, en een stuk papier.’

Zo snel ik kon liep ik de trap af naar beneden. In de keuken kon ik zonder gevaar met grote teugen ademhalen. In de tafellade vond ik een vulpen en het schrijfblokje dat vader altijd gebruikte voor boodschappenlijstjes. De Zaanse klok in de voorkamer sloeg, ik verstijfde en telde de slagen. Elf. Achter me drupte de kraan en in de doodse stilte tussen de slagen spatten de druppels ritmisch in de gootsteen. Door het keukenraam zag ik een vlucht wilde ganzen langstrekken. De V van vertrek. Van verlies en verdriet.

Moeder was altijd opgetogen geweest wanneer de ganzen kwamen. Zodra ze het gegak hoorde, vloog ze naar buiten om met haar hoofd in haar nek de strakke formaties te volgen. ‘Ze

weten precies waar ze naartoe gaan, Monica. Mijn hemel, kind, kijk eens hoe netjes ze vliegen, hoe keurig in het gelid.'

Ik had geen idee gehad wat 'gelid' betekende, maar ik knikte en hield haar hand vast. De komst van de ganzen kondigde de winteravonden aan. Zodra ik ze hoorde, kreeg ik zin om voor de kachel bij vader of moeder op schoot te kruipen, of me diep onder de gestikte deken op mijn bed te verstoppen. Ik kon me zo verheugen op bekertjes warme anjismelk en nieuwe gebreide sokken.

'Je moeder is een vogelmens, Monica. Het verbaast me dat ze geen veren heeft,' had vader eens gezegd. Daarna had hij van achter zijn rug een bos pauwenveren tevoorschijn getoverd die hij moeder aanbood. Ze had de veren lachend aangenomen en ermee langs mijn gezicht gestreken. 'Ogen dicht. Niet kijken.' Ze streek over mijn hals en mijn gesloten oogleden. 'Even een vlekje wegpoetsen, kind. Je bent net als je vader, grote oren en overal vlekjes.' Ze kietelde me tot ik gierend van de lach omviel. Toen moest vader zijn ogen sluiten en kreeg zijn gezicht een beurt. Groen en blauw flitsten door de lucht tussen ons in. 'Genoeg nu, er is nog een hoop te doen,' zei moeder toen, en ze zette

de veren in de grote oranje vaas in de woonkamer. Het deerde haar niet dat de kleuren met elkaar vloekten. Elk jaar nam vader een nieuwe bos mee.

Moeder had geen veren gehad, geen vleugels en geen staart. Toch had ze op het eind van haar leven heel even gevlogen. De zwaluwen waren wild tekeergegaan toen vader haar vond. Dat vertelde hij later. 'De zwaluwen leken te waken over je moeder. Ze vlogen voortdurend vlak over haar heen.' Dat vond ik troostend.

Ze had de hoeve in een houten kist verlaten. Ze werd weggedragen door strakke mannen in het zwart. Hun hoge ronde hoeden leken los op hun hoofd te staan, ik was bang geweest dat ze eraf zouden waaien in de wind. Ik had niet mogen kijken naar hoe ze in de kist lag. 'Het is beter wanneer je je moeder herinnert zoals ze echt was, kind.' Ik zweeg, had niet geweten hoe ik moest praten. In mijn keel zat jarenlang een bonkende klont die de boel afsloot.

Ik merkte dat ik mijn vingers rond de rand van de keukentafel klemde. Mijn knokkels waren wit. In de stilte na de elf slagen van de klok hoorde ik het bloed in mijn oren suizen, met elke uitademing verdween er iets van mijn be-

nauwdheid. Toen ik opkeek waren de ganzen uit het zicht. Ik maakte me los van de tafel en vulde een karaf water. Bedaar hart, bedaar.

De deur van de ouderslaapkamer kraakte even. Vader leek erop te liggen wachten. Hij opende onmiddellijk zijn ogen en hees zichzelf met moeite overeind. Ik legde het dienblad omgekeerd op zijn benen, streek het papier glad en overhandigde hem de pen.

Geconcentreerd begon hij te schrijven, letter voor letter. Ik zat erbij en keek ernaar, op een houten keukenstoel naast het bed. Vader was moe. Zijn hoofd bewoog met korte rukjes en zijn vingers konden de zware pen nauwelijks vasthouden. Er cirkelde een zin door mijn hoofd: hij is de vader, ik ben het kind.

De afgelopen negen jaar had ik vader slechts sporadisch opgezocht. Maar precies een week geleden was er het telefoontje van tante Teppema geweest.

‘Monica, je kunt maar beter naar huis komen. Hij gaat hard achteruit.’

Die mededeling had een schokgolf in me te weeggebracht. Hij was mijn vader, ik had mijn vader in de steek gelaten. Het telefoontje wekte het verleden tot leven. Ik zag zijn gezicht weer zacht lachend boven de krant als moeder

me maande harder te werken. Zijn handen om de mijne als ik uitgleed op mijn schaatsen op de vaart. De aardappels die we op een groeiende berg gooiden en de reuzenpompoenen in zijn armen. Ik zag hoe ik tussen vader en moeder zwaaide, hoe vader me liggend in het gras de namen van de vogels leerde. Ik herinnerde me hoe moeder me meenam naar de vliering waar de uilen nestelden, terwijl vader onder aan de ladder bleef staan. De zwaluwen op de binnenplaats. Moeder en vader rug aan rug in de bonenbedden. Het versteende verdriet in vaders mondhoeken, later. De blik waarmee hij me niet meer leek te zien. De traagheid van de winteravonden toen het getik van moeders breipennen ontbrak. Hoe hij met kromme schouders de slaapkamerdeur binnenging voor een nieuwe nacht alleen.

Ik had mijn vader in de steek gelaten terwijl ik er had moeten zijn. Jarenlang. Tante Teppema's boodschap had me wakker geschud. Mijn hart had in mijn keel geklopt toen ik de deur van zijn slaapkamer opende. Daar had hij gelegen, centimeters gekrompen en met een kromgetrokken romp. De lijnen in zijn gezicht waren diepe groeven geworden en het vel had los en rimpelig om zijn handen gehangen. Hij

kon zijn oogleden nauwelijks bewegen. Toen hij me ten slotte aankeek, had ik begrepen dat hij stervende was. Ik zou alles voor hem doen, dat was ik aan hem verplicht. Ik bedankte tante Teppema. Ik waste en voedde hem, raakte hem aan en glimlachte om de geluiden die hij maakte. Ik verdroeg zijn geur.

Het puntje van vaders tong stak roze tussen zijn lippen. Ik hield van hem, maar ik was doodsbenauwd voor wat hij schreef. Ik durfde niet te kijken naar de letters die hij moeizaam een voor een op het gelinieerde vel liet verschijnen. Hoe zou ik durven weigeren om zijn laatste wens te vervullen? Hoe zou ik hem kunnen laten sterven zonder de geruststelling dat ik zou doen wat hij van me vroeg? Dit was de gelegenheid om goed te maken wat ik al die jaren na de dood van moeder nagelaten had. Ik zou mijn schuld kunnen inlossen. Maar hoe zou ik kunnen leven met een belofte die me beangstigde? Tegelijkertijd: wat zou ik voor dochter zijn als ik weigerde?

‘Monica, ik vraag het je nog één keer.’

Bleek en rillend zakte hij achterover in het kussen, het papier fladderde als de vleugels van een gevangen witje tussen zijn vingers. Ik pakte het blaadje uit zijn hand en las. Toen nam ik